

โครงการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ภายใต้ชุดโครงการ “การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด”
สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะผู้วิจัย : นายวิฑูรย์ แนวพานิช และคณะ

โครงการนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) “การพัฒนา ขบวนการสหกรณ์ภายใต้กรอบแนวคิดการสร้างเครือข่ายคุณค่าเพื่อพัฒนาสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย” มีจุดมุ่งหมายเพื่อ(1) พัฒนาบุคลากรของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย และหน่วยงาน / กลุ่ม / องค์กรให้ตระหนักถึงการร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตลอดจนการปรับกระบวนการทัศนและวิถีคิด เชิงบูรณาการให้แก่บุคลากรเพื่อให้มีศักยภาพและความพร้อมในการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจ(2) หนุนเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำกรอบแนวทางการสร้างเครือข่ายพันธมิตรระหว่าง สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยกับหน่วยงาน/กลุ่ม/องค์กรพันธมิตร(3)เผยแพร่งานประชาสัมพันธ์บทบาท ภารกิจของสันนิบาตสหกรณ์สหกรณ์แห่งประเทศไทย ซึ่งจะช่วยหนุนเสริมการเชื่อมโยงเครือข่าย พันมิตรระหว่างสันนิบาตสหกรณ์ฯ และหน่วยงาน/กลุ่ม/องค์กร ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง จะทำให้สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยมีความเข้มแข็งพัฒนาองค์กรให้สามารถเป็นองค์กรนำได้ อย่างแท้จริง

โดยทีมวิจัยกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการตามกรอบแนวทางและมีผลการศึกษา ดังนี้

(1) ศึกษาบทบาทภารกิจของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและองค์กรสูงสุดของ ขบวนการสหกรณ์ (Apex Organization) ของต่างประเทศ บทบาทภารกิจและสถานการณ์เครือข่าย พันมิตรของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย จากการศึกษา พบว่า องค์กรพันธมิตรของสันนิบาต สหกรณ์ฯ จำแนก ตามสถานภาพทางกฎหมายการจัดตั้งองค์กรเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ 1) หน่วยงานราชการ / รัฐวิสาหกิจ 2) สถาบันการศึกษา 3) มูลนิธิ / สมาคม / ชมรม 4) องค์กรอิสระ / มหาชน 5) องค์กรระหว่าง ประเทศ 6) ขบวนการสหกรณ์ และ 7) อื่นๆ จำแนกตามความสัมพันธ์กับสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงาน/กลุ่ม/องค์กรพันธมิตรที่มีความสัมพันธ์กับสันนิบาตสหกรณ์แห่ง ประเทศไทยโดยตรง และโดยอ้อม สำหรับเครือข่ายพันธมิตรที่มีอยู่เดิม พบว่า สันนิบาตสหกรณ์แห่ง ประเทศไทยมีความร่วมมือกับองค์กรพันธมิตรบนพื้นฐานความต้องการที่บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ใช้ ทรัพยากรร่วมกันและได้ผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นความร่วมมือในระยะยาว มีลักษณะเป็นเครือข่าย พันมิตรเชิงบทบาทหน้าที่ไม่พบว่ามีเครือข่ายพันธมิตรดังกล่าวในเชิงโครงสร้าง

(2) ทีมวิจัยได้ดำเนินการสร้างเครือข่ายคุณค่าโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ บุคลากรของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและบุคลากรของหน่วยงาน/กลุ่ม/องค์กรพันธมิตรภายใน กรอบเวลา 6 เดือน (มีนาคม – สิงหาคม 2549) จำนวน 5 ครั้งและเข้าร่วมสังเกตการณ์ในเวทีสันนิบาต สหกรณ์ฯ สร้างความเข้าใจกับสหกรณ์สมาชิก 4 ภาค จำนวน 5 ครั้ง ผลที่ได้บุคลากรของหน่วยงาน/กลุ่ม/ องค์กร ได้แสดงความคาดหวังต่อบทบาทของสันนิบาตสหกรณ์ฯ เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา และ แนวทางการความร่วมมือในเรื่องต่างๆระหว่าง สันนิบาตสหกรณ์ฯกับองค์กรพันธมิตร

(3) จากการศึกษา พบว่า เครือข่ายคุณค่าเพื่อการพัฒนาสันนิบาตสหกรณ์ฯ ให้เข้มแข็งตามบทบาทภารกิจสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยควรพิจารณาว่าพันธมิตรองค์กรไหนมีภารกิจที่สอดคล้องหนุนเสริมบทบาทภารกิจของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและสร้าง/พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเชิงรุกเพื่อทำหน้าที่ในฐานะองค์กรสูงสุดที่มีบทบาทในการพัฒนาสหกรณ์สมาชิกในระดับปฐมให้เข้มแข็งสามารถเป็นที่พึ่งของมวลสมาชิกหรือประชาชนในระดับรากหญ้าทั้งหลายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก

(4) ผลการดำเนินงานเป็นไปตามแผนการวิจัย โดยมีปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการวิจัย ได้แก่ การวางแผนดำเนินงาน โครงการวิจัยให้สอดคล้องกับกรอบเวลา เป้าหมายและงบประมาณในบริบทเครือข่ายพันธมิตรผลได้ที่สำคัญคือการจุดประกายแนวคิดในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวในการพัฒนาความสัมพันธ์กับองค์กรพันธมิตร การนำแนวคิดการพัฒนาเครือข่ายพันธมิตร ไปใช้ในการกำหนดแผนทิศทางการพัฒนาสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 – 2554 การจัดตั้ง “ทีมงานสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานพันธมิตร” มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานพันธมิตร และฟื้นฟูความสัมพันธ์กับหน่วยงาน/องค์กรที่เคยทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกันไว้ เพื่อสร้าง/พัฒนาเครือข่ายพันธมิตร นำไปสู่การร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่างๆตามวัตถุประสงค์ของทั้งสองฝ่าย ซึ่งจะยังประโยชน์ให้แก่บรรดาสหกรณ์สมาชิก

(5) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานนักวิจัยขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและมีภารกิจในงานประจำค่อนข้างมากทำให้การขับเคลื่อนงานวิจัยเป็นไปอย่างล่าช้า อีกส่วนหนึ่งเกิดจากสันนิบาตสหกรณ์ฯ มีวัฒนธรรมองค์กรไม่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากรประกอบกับเป็นระยะฟื้นฟูของสันนิบาตสหกรณ์ฯ จากปัญหาวิกฤตศรัทธา และคณะกรรมการจึงมุ่งเน้นไปในการสร้างภาพลักษณ์และดำเนินกิจกรรมตามที่ที่ประชุมใหญ่มอบหมายไว้ทำให้งานวิจัยไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร

(6) ควรมีการบ่มเพาะความรู้ด้านการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) แก่นักวิจัยเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยและ ควรมีการศึกษา วิจัย เกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายพันธมิตรที่เหมาะสมขององค์กรเพื่อหนุนเสริมด้านองค์ความรู้ การจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกันและการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ